Original Article

Kastamonu Education Journal

September 2018 Volume:26 Issue:5
kefdergi.kastamonu.edu.tr

Yabancılara Türkçe Deyimlerin Öğretiminde Tamamlayıcı Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin Kullanılması

Using Alternative Evaluation and Assessment Methods in Teaching Turkish Idioms to Foreigners

İsa YILMAZ[a]

[a]*Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Rize, Türkiye*

Öz

Bu çalışmada, tamamlayıcı ölçme ve değerlendirme teknikleriyle (tanılayıcı dallanmış ağaç, yapılandırılmış grid, kelime ilişkilendirme testi, ürün dosyası, performans görevi, kavram haritası, proje görevi ve grup değerlendirme) tasarlanmış öğretim sürecinin Türkçe deyimlerin öğretiminde uygulanabilirliğinin ve bunun Türkçe öğrenen yabancı öğrenciler tarafından nasıl değerlendirildiğinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Araştırma, Yemen Sana'a Üniversitesi Diller Fakültesi Türk Dili ve Tercüme Bölümündeki 20 dördüncü sınıf öğrencisiyle yürütülmüştür. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen Deyim Testi (çoktan seçmeli, eşleştirme, açıklama), Yarı Yapılandırılmış Öğrenci Görüşme Formu ve Alternatif Ölçme Değerlendirme Etkinlikleri kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin deyimlerin öğretim sürecinde uygulanan tamamlayıcı ölçme ve değerlendirme tekniklerine ilişkin görüşlerinin olumlu yönde olduğu, bu tekniklerin deyimlerin öğretimini kolaylaştırdığı ve süreci daha zevkli hâle getirdiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler

yabancı dil olarak Türkçe öğretimi
tamamlayıcı ölçme ve değerlendirme teknikleri
deyim öğretimi

Abstract

In this study, it is aimed to determine how idiom teaching process is evaluated by the students who learn Turkish designed with alternative assessment and evaluation techniques (diagnostic tree, structured grid, word association test, portfolio, performance work, project work, concept map, group assessment). Case study method which is one of the qualitative research methods was used in the study. The study was conducted with 20 senior students who study at the department of Turkish Language and Translation in the Language Faculty of Sana'a University in Yemen. Idiom Proficiency Test, (multiple choice, matching, explanation) Semi-Structured Interview Form, and Alternative Measurement and Evaluation Activities developed by the researcher were applied in the study. According to the findings obtained from the study, the views of students about techniques of alternative assessment and evaluation practiced in teaching idioms are seen to be positive and to make the process more enjoyable and so, these techniques make the teaching idioms much easier.

Keywords

teaching Turkish as a foreign language
alternative assessment and evaluation techniques
teaching idiom

1. Bu çalışma yazarın Doktora tez çalışmasından üretilmiştir.

Received: 03.08.2017
Accepted: 08.01.2018

To Cite: Yılmaz, İ. (2018). Yabancılara Türkçe deyimlerin öğretiminde tamamlayıcı ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin kullanılması. *Kastamonu Education Journal, 26*(5), 1623-1641. doi:10.24106/kefdergi.2189

Extended Summary

In this study, it is aimed to determine how alternative assessment and evaluation techniques in teaching Turkish as a foreign language are practiced in teaching of Turkish idioms, and learning process is evaluated by the students who learn Turkish as a foreign language. Thus alternative assessment and evaluation techniques are tried to define how to practice as both teaching and assessment and evaluation techniques in teaching Turkish as a foreign language. Case study method, one of the qualitative research methods, was used in the study. The study was conducted with 20 senior students who study at the department of Turkish language and translation in the language faculty of Sana'a University in Yemen. In the study, semi-structured interview form for students developed by the researcher, project obtained from literature, portfolio, self-assessment forms and the documents obtained from alternative assessment and evaluation activities in the teaching process were used as data collection tools. Moreover, idiom proficiency test (pretest) developed by the researcher was applied to determine the proficiency level of students about idioms at the beginning of the study. At the end of the study, posttest was applied to students again, and the difference between two tests was analyzed descriptively. This study took ten weeks. Factors relating alternative assessment and evaluation in teaching Turkish as a foreign language were determined according to references in the literature. How the factors are assessed by students who learn Turkish as a foreign language was tried to be identified with the help of semi-structured interviews made by 11 students and the activities in the learning process. In the data collection process, video recording was kept as appropriate as students wanted or in other cases sound recording was kept in order to analyze the data reliably.

According to the findings, the views of students about techniques of alternative assessment and evaluation practiced in the process of teaching idioms are seen to be positive and to make the process more enjoyable and so, these techniques make the teaching idioms much easier. It can be said that modern teaching and assessment techniques (*e.g.* diagnostic tree structured grid, word association test, concept map *etc*.) should be used to conduct the process of teaching Turkish as a foreign language effectively and process based assessment should be carried out to determine academic achievement. According to the test data, it can be claimed that students' knowledge of the idioms is generally weak. The arithmetic average of the test applied at the beginning of the study was 12.8 out of 26 questions. At first, 16 students participated in the test. Only one student, out of 13 questions in the test multiple choice section, answered 12 questions correctly. All of the students interviewed stated that they had difficulty at first course. Only one student said that the first course was very enjoyable. However, all the interviewed students stated that they can use the idioms in their everyday life. Only one of them stated that she liked all the activities.

Ten students stated that the most enjoyable activity was the concept maps. Three students expressed that they liked the project work, and the two students liked preparing portfolio. The number of people who find activities funny is six, but three students have found *diagnostic tree activity* boring. The number of students who said that it was tedious to use an idiom in a sentence is two. A large majority of students said that group work was beneficial when they were taking advantage of their friends' thoughts. The students generally praised the group work activities. Students have indicated that concept maps facilitate their understanding and memorization. A large majority of the students described the portfolio as *"useful*". Four students stated that all the works were together thanks to the portfolio, and two students did not forget that they learned during process. It is pointed out that the portfolio is the main source of reference.

According to the findings, more than half of the students expressed difficulty in the first step in the teaching process. Moreover, most of the students stated that they were able to use the new taught words in their daily life during the teaching and at the end of the teaching and they could use them in their future lives. The activity students most enjoyed in the teaching process of the idioms became concept maps at a rate of fifty per cent. Three people stated that preparing album as a project work was enjoyable, two people liked portfolio and only one person said that all the events are pleased. It can be said that the concept maps are most enjoyed activities by the students in terms of facilitating the teaching process. Students are at the fourth grade of the university and having their mature age which is why they do not like the project homework. The same reasons can be considered for the portfolio. In addition, two students stated that they were bored in the process of using the idioms in the sentence (such as writing idiom stories). The students, in the research process or interviewed at the end of the research, in the study group declared that they did not like the diagnostic tree technique and found it boring.

1. Giriş

Günümüzde insanların ya da ulusların birçok alanda birbirleriyle etkileşime girmeleri iletişim konusuna ayrı bir önem kazandırmıştır. Bu durum insanların en azından bir yabancı dili konuşup anlayabilmelerini gerekli kılmıştır. Devletler birbirleriyle olan ilişkilerinde karşı devletin kültürünü anlayabilmek için dilini öğrenmeye çaba göstermektedirler (Çifci, 2010). Dolayısıyla bu sebeplerden ötürü insanlar, bir ya da birden fazla dili yabancı dil olarak öğrenmek için dil kurslarına, üniversitelerin yabancı dil öğreten bölümlerine veya yurtdışına gitmektedirler. Yabancı dil öğrenmek için insanlar hem zamanlarının önemli bir bölümünü bu işe ayırmakta hem de önemli miktarlarda para harcamaktadırlar. Son yılarda Türkçe öğrenmeye olan talep gün geçtikçe artmaktadır. Farklı ülkelerde Türkçe öğrenen, Türkçe öğrenmek isteyen ve bu amaçla Türkiye'de eğitim alan kişi sayısındaki artış dikkate değerdir. Burada önemli olan husus Türkçeye olan ilgi ve talebin en güzel şekilde karşılanmasıdır. Bu amaçla Türkçe öğretiminde kullanılacak dokümanların, ders kitaplarının, materyallerin çağın gereklerini karşılayacak biçimde düzenlenmesi gerektiği unutulmamalıdır.

Eğitimde hedeflenen kazanımların gerçekleşme düzeyini tespit etmek ya da öz değerlendirme yapmak gibi amaçlarla öğreticiler tarafından çok farklı ölçme ve değerlendirme teknikleri kullanılmaktadır. Eğitim faaliyetlerinin geleneksel yöntemlere bağlı olarak devam ettirildiği dönemlerde, ölçme ve değerlendirme yöntemleri de geleneksel çerçevede olmuştur. Günümüzde yapılandırmacı veya öğrenci merkezli yaklaşımlarla ölçme ve değerlendirme çalışmalarının boyutları da değişime uğramış, geleneksel tekniklerin yerini daha modern ve süreç temelli tamamlayıcı ölçme ve değerlendirme teknikleri almıştır. Dönder, Elaldı ve Özkaya (2012) üniversitelerde temel İngilizce dersi veren öğretim elemanlarının tamamlayıcı ölçme ve değerlendirme teknikleri hakkında bilgi sahibi olmalarına rağmen yetersiz süre ve kalabalık sınıf mevcudu gibi sebeplerden ötürü sınıflarda klasik yöntemlerden yararlandıkları tespitinde bulunmuştur. Karakaya (2017) üniversite hazırlık programındaki öğrencilerle yaptığı araştırmada yabancı dil konuşma becerilerinin gelişmesinde öz değerlendirme yönteminin teşvik ve motive edici rolü olduğu tespitinde bulunmuştur.

Geleneksel ve alternatif ölçme değerlendirme yöntemleri arasındaki belirgin farklar şu şekilde özetlenebilir. Geleneksel ölçme değerlendirme yöntemlerinde amaç, bileni ayırmak ve ürün odaklı bir yaklaşım izlemekken alternatif ölçme değerlendirme yöntemlerinde öğrenmenin nasıl gerçekleştiğini belirlemek ve ürünle birlikte süreç odaklı bir yaklaşım izlemektir. İlki öğretmen merkezli olup başarı değerlendirilirken ikincisinde öğrenci aktif rol alır ve performans değerlendirilir. Ayrıca geleneksel yaklaşımda sonuç not olarak ifade edilirken alternatif yaklaşımda süreç ve gelişim olarak ifade edilir (Özsevgeç, 2008). Tamamlayıcı ölçme ve değerlendirme tekniklerinde süreç temelli bir değerlendirme söz konusudur. Burada bireylerin farklı becerilerinin değerlendirilmesinde ürünle birlikte sürecin de önemli olduğu değerlendirme tekniklerinden yararlanılmaktadır (Öztürk, 2011). Tamamlayıcı ölçme ve değerlendirme, geleneksel ölçme ve değerlendirmeye nazaran gerçek hayatla daha çok ilişkilidir ve öğrenciler süreçte daha aktiftir (Bahar *vd*., 2012). Çoktan seçmeli testler, boşluk doldurma, eşleştirme soruları, doğru yanlış soruları yoluyla yapılan geleneksel ölçme ve değerlendirme çalışmalarında bir öğrencinin herhangi bir konuya ilişkin bilgi düzeyi detaylı olarak açıklanamamaktadır (Çakıcı, 2008). Alternatif ölçme ve değerlendirmede kullanılan teknikler şunlardır: "kavram haritası, kelime ilişkilendirme, portfolyo, performans değerlendirme, tanılayıcı dallanmış ağaç, proje, grup değerlendirme, öz değerlendirme, gözlem tekniği, yapılandırılmış grid, görüşme tekniği, akran değerlendirme" (Bahar *vd*., 2012, s. 50).

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ölçme ve değerlendirme çalışmalarında başka dillerin öğretiminde yer alan ölçme ve değerlendirme yöntemleri kullanılabileceği gibi daha farklı yöntemler de kullanılabilir. Burada önemli olan yeri geldiğinde geleneksel yeri geldiğinde tamamlayıcı ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin amaca yönelik olarak kullanılabilmesi ve kullanılacak test yöntemlerinin birbirlerine alternatif olarak değil de birbirlerini tamamlayıcı olarak düşünülüp uygulanmasıdır. Ayrıca diğer bir önemli husus da öğretim sürecinde ya da sonunda yapılacak ölçme faaliyetleriyle ilgili olarak öğrencilerin bilgilendirilmesidir. Yabancı dil öğrenirken değerlendirme aşamasında öğrencilerde oluşması muhtemel kaygıların önüne geçmek için yapılacak açıklamalar öğrencilerin motivasyonlarını olumlu yönde etkileyecektir.

Deyimler, bir dildeki ifade biçimlerine, o dili konuşan toplumun geçmiş yaşantılarına ve kültürüne ilişkin önemli detaylar verir (Aksan, 2000). Deyimlerin kaynağına bakıldığında bunların çoğunlukla bir hikâye, efsane, eski zamanlarla ilgili bir olay ya da kişilerle ilgili hatıralara dayandığı görülür (Pala, 2013). Tarihsel süreçte Türkçe öğreten eserlere bakıldığında, en sık kullanılan deyimlerin dil bilgisi kurallarının ya da sözcüğün anlamının açıklanmasında örnek olarak verildiği görülecektir (Akpınar, 2010). Yavuz (2010) deyimlerin günlük yaşamda sıklıkla kullanılmasının yabancı dil ediniminde güçlük oluşturup hedef dilde iletişimin oluşmasını engellediğini ve dilin etkin kullanımında deyim öğretiminin kaçınılmaz olduğunu ifade eder. Arıca Akkök (2009) İngilizce deyimlerin öğretimi üzerine yaptığı araştırmada dil bilim temelli bir öğretim süreci tasarlamıştır. Deyimler, anlam bilimsel ve bilişsel özellikleri dikkate alınarak sınıflandırılmıştır. Süreçte uygulanan etkinliklerle deyimlerin anlamalarını yorumlamada yaşanılan problemler giderilmiştir. Özdemir (2013) yabancı öğrencilere Türkçe öğretim sürecinde folklor ürünlerinden olan deyimlerin verilmesinin öğrencilerin öğretim sürecine aktif katılımlarını sağlayacağını ifade etmiştir. Çalışkan (2013) Türkçe-Flamanca iki dilli

öğrenciler ile yürüttüğü araştırmasında metafor ve deyim öğretiminde Kavramsal Anahtar Modeli'nin etkili bir yöntem olduğu tespitini yapmıştır. Seymen ve Tok (2015) Türkçe seviyeleri ileri düzeyde olan yabancı uyruklu öğrencilerin en çok zorlandıkları dile ait kullanımların başında deyimlerin geldiğini belirtir. Yılmaz Atagül (2016) film ve hikâyelerle yaptığı atasözü ve deyim öğretimi çalışmalarında olumlu sonuçlar elde etmiştir. Erten Dalak (2017) iletişimsel yaklaşımın deyimlerin öğretimini kolaylaştırdığı ve bu yaklaşım temel alınarak hazırlanmış ders planları kullanımına yönelik öğrenci görüşlerinin olumlu yönde olduğu tespitinde bulunmuştur. Şalvarlı (2010) yabancılara Türkçe öğretiminde deyimlerin dil öğretim sürecinin her seviyesinde mutlaka verilmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

Bir dili yabancı dil olarak öğrenen kişiler açısından deyim bilgisi o dildeki yetkinliğin bir ölçüsü sayılabilir (Güneş, 2009). Ayrıca Türkçeyi yabancı dil olarak konuşan birisi deyimleri ne kadar iyi bilip kullanırsa toplumla o kadar kolay iletişim kurabilir (Barın, 2010). Mäntylä (2004) İngilizce deyim öğretiminde deyimlerin ezberlenecek birimler olarak görüldüğünden bahseder. Abisamra (2002) deyim öğretiminde öğretilecek deyimlerin seçiminde hedef dilde sıkça karşılaşılan deyimlerin, kelime ve dil bilgisi bakımından özel durumlar teşkil etmeyen ifadelerin, mecaz içermeyen deyimlerin, ilk önce benzer ve yakın anlamlı deyimlerden başlanarak öğretilmesi gerektiğini belirtir. Örge (2003), beşinci sınıflarda resim ve hikâyelerle desteklenen deyim öğretim yönteminin, deyimin anlamını verip sonra cümle içerisinde kullanma uygulamalarından daha verimli olduğunu tespit etmiştir. Güneş (2008) deyim öğretiminin İtalyanca çeviri dersinde metinleri anlamaya etkisi konulu araştırmasında, cümlede bağlamdan hareketle aktarılan deyimlerin daha fazla hatırlandığı tespitinde bulunmuştur. Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde (2009) farklı dil becerilerinde A1 temel düzeyden başlamak üzere C2 ileri düzeye kadar olan basamaklarda deyimlerle ilgili kazanımlara yer verilmiştir. Buna destekleyici mahiyette Güneş (2009), yabancı dil öğretiminde deyimlere daha çok yer verilmesi gerektiğini, başlangıç seviyesinden itibaren öğrencilere deyimlerin dil içerisindeki öneminin fark ettirilmesini ve deyim öğretiminin modern yöntemlerle yapılmasını önermektedir.

Doğru (2004) Arapçadaki deyimlerin dil bilimsel açıdan incelenmesi ve yabancı dil öğretimindeki yeri hakkında yaptığı araştırmada dil öğretiminde deyimlerin asla ihmal edilmemesi ve öğretimin her aşamasında o aşamaya uygun düşecek deyimlerin mutlaka öğretilmesi gerektiğinden bahseder. Deyimler öğretilirken mutlaka kısa da olsa bir metin içinde verilmeli ve bu metin çerçevesinde öğrencinin tahmin yeteneği geliştirilmeye çalışılmalıdır. Deyimlerin öğretiminde izlenilen yol genellikle deyimlerin ezberletilmesi şeklinde olmuştur. Bir dile ait deyimlerin o dili öğrenenler tarafından günlük yaşamda kullanılmasının kişilere sağladığı faydalar düşünülünce yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde deyim öğretiminin önemi ortaya çıkmaktadır. Bu bakımdan bu çalışmada yabancı dil öğretiminde önemli bir yeri olan deyimlerin öğretimi konusu ele alınmıştır. Çalışmada elde edilen veriler doğrultusunda yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde hem bir öğretim yöntemi hem de bir değerlendirme aracı olarak tamamlayıcı ölçme ve değerlendirme tekniklerinin deyim öğretimindeki etkililiği değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda problem cümlesi:

"Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde tamamlayıcı ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin Türkçe deyimlerin öğretiminde uygulanabilirliği ne düzeydedir?" şeklinde belirlenmiştir. Bu ana problem cümlesinden yola çıkarak şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğrencilerin, öğretim sürecinin başında ve sonunda uygulanan deyim testine ilişkin bilgi düzeyleri nasıldır?
2. Öğrencilerin deyimlerin öğretim sürecine ilişkin genel görüşleri nelerdir?

2. Yöntem

Araştırma, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması (case studies) ya da diğer bir adıyla örnek olay çalışmasıyla yapılmıştır. Durum çalışmalarında veri toplama, problem ve duruma bağlı olarak geniş ve çeşitlidir. Aslında araştırmacı derinlemesine bir anlama sağlamak için ne bilgi gerekiyorsa toplama ihtiyacı duyar. Tipik olarak durum çalışmalarında veri toplamak için birden fazla yöntem kullanılır (McMillian ve Schumacher, 2010). "Durum çalışması, sınırlı bir sistemin derinlemesine betimlenmesi ve incelenmesidir" (Merriam, 2013: 40). Durum çalışmalarına dil öğrenimi, anadil, ikinci dil edinimi ve öğretmen eğitimi araştırmalarında sıklıkla rastlamak mümkündür (Paker, 2015). Bu araştırmada deyimlerin öğretiminde kullanılan yöntemler, yapılan etkinlikler ve öğrenci görüşmeleriyle derinlemesine bir sorgulama yapıldığından ve öğretim sürecine ilişkin etmenler bütüncül bir şekilde ele alındığından araştırma, durum çalışması tanımlamalarıyla örtüşmektedir.

Çalışma Grubu

Çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme, "bir araştırmada gözlem birimlerinin belli niteliklere sahip kişi, olay, nesne ya da durumlardan oluşturulmasıdır" (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2011, s. 91). Bu araştırmada veriler, Yemen Sana'a Üniversitesi Diller Fakültesi Türk Dili ve Tercüme Bölümünde Türkçe öğrenen 10'u kadın ve 10'u erkek olmak üzere toplam 20 öğrenciden toplanmıştır. Öğrencilerin hepsi 4 yıldır Türkçe öğrenmektedirler. Dördüncü sınıf öğrencilerinin çalışma

grubu olarak seçilmesi bu öğrencilerin dil becerilerinin ve öğrenci sayısının çalışmanın yürütülmesinde en uygun grup olmasındandır. Çalışma grubunda yer alan öğrencilerin birkaçı orta düzeyde İngilizce bilmektedir. Ayrıca bu öğrencilerin C1 seviyesinde Türkçe bilmeleri beklenirken bunun daha alt seviyelerde olduğu görülmüştür.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada verilerin toplanmasında nitel araştırma teknikleri kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda veri toplama için gözlem, görüşme, anket, belge incelemeleri, görsel ve işitsel materyallerin kullanımı gibi yöntemler vardır (McMillian ve Schumacher, 2010). Veri toplama aracı olarak, bireysel görüşme (mülakat) formları, alan yazından alınan proje, ürün dosyası, öz değerlendirme formları (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2006) ve süreçte uygulanan alternatif ölçme değerlendirme etkinliklerinden elde edilen dokümanlar kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen deyim bilgi düzeyini ölçme amaçlı test çalışmanın başında öğrencilerin deyimler hakkındaki bilgi düzeylerini tespit etmek amacıyla öğrencilere uygulanmıştır. Bu test 13 çoktan seçmeli, 8 tane karışık olarak anlamlarıyla birlikte verilen deyimlerin eşleştirilmesine dayalı, 5 tane deyimin anlamının ve deyimlerle ilgili cümle kurmanın istenildiği sorulardan oluşmaktadır. Sorular bilişsel basamağın bilgi, kavrama ve uygulama basamaklarındadır. İlgili literatürden hareketle hazırlanan *Deyim Testi* üç alan uzmanı tarafından incelenmiş ve testin taslağı oluşturulmuştur. Araştırmanın yapıldığı bölümde çalışmada yer almayan beş öğrenciyle *Deyim Testinin* pilot çalışması yapılmış ve öğrencilerden alınan dönütler doğrultusunda karmaşık ifadeler testten çıkarılmıştır. Deyim testinin güvenirlik kat sayısı 0,60 bulunmuştur. Bu, çalışma grubundaki katılımcı sayısının az olması, grubun homojen yapıda olması, çalışmanın başlangıcında Türkçe yeterliklerinin beklenenden düşük olması gibi sebeplerin testin güvenirlik kat sayısını etkilediği düşünülmektedir. Testin değerlendirmesi yapılırken doğru cevap sayısı dikkate alınmıştır. Testte kullanılan deyimler farklı yayınevlerine ait yabancılara Türkçe öğretim setlerinden hareketle tespit edilmiştir. Araştırmada kullanılan *Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu*nu hazırlamak için ilk olarak alan yazın taraması yapılmıştır. Tespit edilen ilgili çalışmaların incelenmesi neticesinde çalışma konusuyla ilgili görüşme soruları belirlenmiştir. Görüşme soruları alan uzmanı beş kişiyle müzakere edilmiş ve görüşme formunun taslağı oluşturulmuştur. Forma son şeklini vermek üzere Türk Dili ve Tercüme Bölümü son sınıfta eğitim gören Türkçe dil yeterliliği akranlarına göre daha iyi seviyede olan bir öğrenciyle pilot görüşme yapılmıştır. Bu görüşmelerin neticesinde formda tespit edilen hatalar düzeltilmiş, eksikler giderilmiş ve anlaşılması zor söyleyişler daha da basit hâle getirilerek forma son şekli verilmiştir. Ayrıca araştırmada kavram haritası, tanılayıcı dallanmış ağaç, yapılandırılmış grid, kelime ilişkilendirme testine ilişkin deyimlerle ilgili örnekler sunulmuş ve öğrencilerin de kendi özgün etkinliklerini hazırlamaları sağlanmıştır. Öğrencilerin süreç boyunca tuttukları ürün dosyası, performans ve proje görevleri değerlendirilmiş ve gruplarını değerlendirme çalışmaları yapmaları sağlanmıştır. Araştırmanın uygulama sürecine ilişkin plan aşağıda verilmiştir.

Tablo 1. Uygulama süreci

Süreç	Etkinlik	Süreçte yapılanlar
1. Hafta	Deyim Testi	Testin uygulanması, değerlendirilmesi ve süreç hakkında öğrencilerin bilgilendirilmesi
2. Hafta	Portfolyo Yapılandırılmış grid	Öğrencilere portfolyo hakkında bilgi verilmiş ve portfolyo tutmaları noktasında öğrenciler güdülenmiştir. Öğrencilere araştırmacı tarafından hazırlanmış yapılandırılmış grid uygulanmış ve değerlendirilmiştir.
3. Hafta	Kavram haritası	Araştırmacı tarafından deyimlerle ilgili örnek kavram haritaları hazırlanmış, öğrencilerin de özgün örnekler sunmaları sağlanmıştır.
4. Hafta	Proje Performans	Öğrencilerden proje ödevi olarak deyim albümü hazırlamaları istenmiş, ödevlerin değerlendirilme kriterleri hakkında öğrenciler bilgilendirilmiştir. Öğrencilerden yaşadıkları bir olaydan hareketle deyim hikâyesi yazmaları istenmiştir.
5. Hafta	Tanılayıcı dallanmış ağaç	Tanılayıcı dallanmış ağaç tekniği tanıtılmış, öğrencilerle bu tekniğe uygun etkinlikler yapılmıştır.
6. Hafta	Kelime ilişkilendirme testi	Kelime ilişkilendirme test tekniği tanıtılmış ve daha sonra uygulamalar yapılmıştır.
7. Hafta	Akran Değerlendirme Grup Değerlendirme	Öğrencilerin arkadaşlarını ve gruplarını değerlendirmeleri sağlanmıştır.
8. Hafta	Öz Değerlendirme Proje ödev teslimi	Öğrencilerden süreç boyunca yaptıklarıyla ilgili kendilerini değerlendirmeleri istenmiştir. Öğrencilere verilen proje ödevleri toplanmıştır.
9. Hafta	Görüşme	Tespit edilen 11 öğrenciyle görüşme yapılmıştır.
10. Hafta	Genel değerlendirme	Sürecin başında uygulanan deyim testi tekrar uygulanmış ve elde edilen veriler betimsel olarak analiz edilmiştir. Proje ödev puanları açıklanmış ve yapılan görüşmeler transkribize edilerek tablolar hâlinde sunulmuştur.

3. Bulgular ve Yorumlar

Deyim Testinden Elde Edilen Bulgular

Bu aşamada araştırmanın başında ve sonunda uygulanan deyim testinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Çoktan seçmeli, eşleştirme ve açıklamaya dayalı soruların olduğu test verileri aşağıda sunulmuştur.

Tablo 2. Öğrencilerin Başarı Testi'nden Aldıkları Ön Test ve Son Test Puanları Arasındaki Bağımlı Örneklemler için t-Testi Sonuçları

	Testler	n	$\overline{X}$	SD	t	p
Çalışma Grubu	Ön Test	16	11.00	3.483	-19.693	.000
	Son Test	16	24.75	1.437		

Tablo 2'de çalışma grubundaki öğrencilerin Başarı Testi ön test ve son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu anlaşılmaktadır (t=-19,693, p<,05). Bağımlı örneklemler için hesaplanan t-Testi'ne dair etki büyüklüğü değeri ise η^2=0,96'dır. Cohen'e (2007) göre bu değer büyük bir etkinin olduğu anlamına gelmektedir. Dolayısıyla yabancı öğrencilerin Başarı Testi son test puanlarının artmasında tamamlayıcı ölçme ve değerlendirme teknikleriyle tasarlanan öğretim sürecinin etkili olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin Öğretim Sürecine İlişkin Genel Görüşleri Hakkındaki Bulgular

Bu başlık altında öğrencilerle yapılan görüşmelerin analiz sonuçları yer almaktadır. Görüşme verilerinden elde edilen bulgular incelenerek analiz edilmiş, her bir alt aşamaya ilişkin bulgular tablolaştırılarak sunulmuştur. Her bir görüşün hangi öğrenci tarafından ifade edildiği $Ö_{1,2,3}$ biçiminde gösterilmiştir. Ayrıca her bir görüşün kaç öğrenci tarafından paylaşıldığı ise frekans (f) ile gösterilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin deyimlerin öğretim sürecine ilişkin genel görüşleri

Öğrencilerin öğretim süreci hakkındaki görüşleri	Öğrenci kodları	f
İlk derste zorlandım.	$Ö_{2,3,4,5,6,9,10,12,14,16,20}$	11
Konu çok zevkliydi.	$Ö_{2,3,4,5,6,9,10,14,16,20}$	10
Deyimleri günlük hayatta kullanıyorum.	$Ö_{2,3,4,5,6,9,10,12,14,16,20}$	11
Derslerde güzel şeyler hissettim.	$Ö_{12}$	1
Derslerde sanki oyun oynuyorduk.	$Ö_{4}$	1

Tablo 3'te öğrencilerin öğretim süreci ve dersler hakkındaki görüşleri verilmiştir. Görüşme yapılan öğrencilerden hepsi ilk derste zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Buna rağmen sadece bir öğrenci hariç diğerleri konunun çok zevkli olduğunu beyan etmiştir. Yine görüşme yapılan öğrencilerin hepsi deyimleri günlük hayatta kullanabildiklerini ve kullanabileceklerini ifade etmiştir. Bir öğrenci derste güzel şeyler hissettiğini ifade etmiştir. Bir diğer öğrenci ise öğretim sürecini "Derslerde sanki oyun oynuyorduk." şeklinde tasvir etmiştir. Öğretim süreci hakkında bazı öğrencilerin görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Yani konu çok zevkliydi. Yani beklenmedik bir şekilde anlattığınız için çok zevk alıyorduk. Yani gerçekten her gün sabırsızlıkla bir şekilde bu dersi bekliyorduk. Ders esnasında çok çok zevk alıyorduk. Yani sanki biz bir dersi görmüyorduk sanki biz oyun oynuyorduk. Yani çok güzeldi. Yani çok farklıydı. Keşke bütün dersleri böyle olsaydı. ($Ö_4$)

Deyimler çok zevkliydi. Özellikle sizin jest, mimik, hareketleriyle ondan çok hoşlandık. ($Ö_{10}$)

Evet (deyimleri) günlük hayatta kullanabileceğimi düşünüyorum yani, ciddi bir şekilde kullanmaya başladım arkadaşlarla. ($Ö_{12}$)

Biz zaten arkadaşlarımızla yani bir yol boyunca eve giderken yol boyunca deyimlerle konuşmaya çalışıyorduk yani. Ve bundan çok zevk alıyorduk. Çünkü hepimiz bu dersi gördük ve artık güzel bir şekilde kullanabiliriz. Yani mesela mutlu olduğumuz zaman eteklerimiz zil çalıyor diye söylüyoruz yer yer yani. Hatta hocalarımız efkârlı olduğu zaman ne oldu hocam niye suratınız sirke satıyor, çok güzel yani. ($Ö_4$)

Tablo 4. Öğrencilerin deyimlerin öğretim sürecinde en çok hoşlandıkları ve sıkıcı buldukları etkinliklere ilişkin görüşleri

Öğrencilerin en çok hoşlandıkları etkinlik	Öğrenci kodları	f
Bütün etkinlikler	$Ö_{5}$	1
Kavram haritası	$Ö_{2,3,4,5,6,9,10,12,14,16}$	10
Deyim albümü/proje ödevi	$Ö_{3,4,20}$	3
Portfolyo/dosya	$Ö_{3,6}$	2
Öğrencilerin sıkıcı buldukları etkinlik	Öğrenci kodları	f
Sıkıcı bulduğum etkinlik yok.	$Ö_{4,6,9,12,16,20}$	6
Tanılayıcı dallanmış ağaç	$Ö_{2,3,5}$	3
Deyimleri cümle içinde kullanma	$Ö_{10,14}$	2

Tablo 4'te öğrencilerin öğretim sürecinde en çok hoşlandıkları ve sıkıcı buldukları etkinliklere ilişkin görüşleri yer almaktadır. Öğrencilerden sadece birisi bütün etkinliklerden hoşlandığını ifade etmiştir. On öğrenci en çok hoşlandıkları etkinliğin kavram haritası olduğunu belirtmiştir. Üç öğrenci proje ödevinden yani deyim albümü hazırlamadan, iki öğrenci de ürün dosyası tutmadan hoşlandıklarını ifade etmiştir. Etkinlikleri sıkıcı bulmayanların sayısı altı olmakla beraber tanılayıcı dallanmış ağaç etkinliğini sıkıcı bulanların sayısı üçtür. Deyimleri cümle içinde kullanma aşamasında sıkıldığını belirten öğrenci sayısı da ikidir. Aşağıda iki öğrencinin etkinlikler hakkındaki görüşleri verilmiştir:

Kavram haritası verdiğiniz zaman hemen deyimleri bize kolaylaştırdınız. (Ö12)

En sevdiğim ve en çok hoşuma gidiyor eee kavram haritası ve proje ödevi. Evet, çok hoşuma gidiyor, yani proje ödevi resimler var, bu şekilde çalıştığımız zaman eee yani bilgiler aklımızda kalıyor. Ve yani bilgiler ne kadar zor olursa olsun kolaylaştırıyor, hemen unutmuyoruz. (Ö4)

Tablo 5. Öğrencilerin grup hâlinde yapılan çalışmalara yönelik görüşleri

Öğrenci görüşleri	Öğrenci kodları	f
Arkadaşların düşüncelerinden yararlanınca daha faydalı oluyor.	$Ö_{2,3,5,6,10,12,16}$	7
Grup hâlinde çalışmak daha güzel daha faydalı ama ben bireysel çalışmayı tercih ediyorum.	$Ö_{10,14}$	2
Grupla çalışmak çok güzel	$Ö_{2,20}$	2
Birbirimizden yararlanıyoruz, yardım ediyoruz, destekliyoruz, cesaretlendiriyoruz.	$Ö_{4}$	1
Grup hâlinde daha iyi öğreniyorum.	$Ö_{9}$	1

Tablo 5'te öğrencilerin grup hâlinde yaptıkları çalışmalara yönelik görüşleri belirtilmiştir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu arkadaşlarının düşüncelerinden yararlandıkları zaman grup çalışmasının faydalı olduğunu ifade etmiştir. Öğrenciler genel olarak grup çalışmasını takdir bildiren ifadelerle anlatmıştır. Ayrıca iki öğrenci, grup çalışmasının faydasını bilmelerine rağmen bireysel çalışmayı tercih ettiklerini bildirmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin kendi yaptıkları çalışmaları değerlendirmenin nasıl bir duygu olduğuna ilişkin görüşleri

Öğrenci görüşleri	Kendilerine kaç puan verecekleri	Öğrenci kodları
Cevap yok	85	$Ö_{5}$
Cevap yok	80	$Ö_{2,3,6,9,14,16}$
Cevap yok	90	$Ö_{20}$
Güzel bir soru ama aynı vakitte zor yani çünkü herkes kendini seviyor, sevdiği için çok yani verecek.	80	$Ö_{12}$
Kendimizi değerlendirmek zor, hatalarımızı göremiyoruz.	80	$Ö_{4}$
Kendimizi kayırıyoruz.	100	$Ö_{10}$

Tablo 6'ya göre öğrencilerin çoğunluğu kendi yaptıkları çalışmaları değerlendirmeyle ilgili bir görüş beyan etme-

miş sadece kendilerini yüz üzerinden kaç puanla değerlendireceklerini söylemişlerdir. Görüşme yapılan öğrencilere kendilerini değerlendirmeleri için bir puan vermeleri istenmiştir. Öğrencilerin kendilerine verdikleri notların aritmetik ortalaması 83'tür. Sadece bir öğrenci kendini 100 tam puanla değerlendirmiştir. Dört numaralı öğrenci uygulamalarda en başarılı öğrenci olmasına rağmen kendini 80 puanla değerlendirmiştir. Bunun sebebini kendisi şöyle ifade etmiştir:

Ben kendimden memnun değilim meselen ben kendime yüz vererseм (verirsem) o kadar kendime ben zulmet (zulm) ediyorum. Çünkü bir daha çalışmayacağım, evde oturacağım. Maalesef biz hatalarımızı göremiyoruz. Evet, başkalarımız (başkaları) hatalarımızı görebilir, bize söyleyebilir. ($Ö_4$)

Tablo 7. Öğrencilerin kavram haritalarının derste kullanılması hakkındaki görüşleri

Kavram haritaları hakkında öğrenci görüşleri	Öğrenci kodları	f
Başka sınavlara çalışırken kullanılabilir.	$Ö_4$	1
Bilgilerin ezberlenmesi daha kolay	$Ö_5$	1
Anlamayı kolaylaştırır.	$Ö_{14}$	1
Çok faydalı bir şey	$Ö_{3,6,9,10,16,20}$	6
Kavram haritaları her derste kullanılmalıdır.	$Ö_{2,10,12}$	3
Kavram haritaları çok açık	$Ö_6$	1

Tablo 7'de öğrencilerin kavram haritalarının derste kullanılması hakkındaki görüşlerine yer verilmiştir. Buna göre kavram haritalarının "çok faydalı bir şey" olduğu, anlamayı, bilgileri ezberlemeyi kolaylaştırdığı, başka sınavlara çalışırken kullanılabileceği ve en önemlisi de bunların her derste kullanılması gerektiği belirtilmiştir. Kavram haritaları hakkında bir öğrencinin ait görüşleri şöyledir:

Ben inşallah sınavlara hazırlık yaptığım zaman bu şekilde çalışacayım (çalışacağım). Çünkü yani tanımlar ya da bilgiler ne kadar uzun olursa olsun ama bu şekilde çalıştığım zaman aklımda kalıyor yani kolaylık bir şekilde unutmaycayım (unutmayacağım). Ablama gösterdim, İngilizce bölümünde okuyor, öğretmen olarsa (olursa/olunca) öğrencilerine öğretecek ($Ö_4$).

Tablo 8. Öğrencilerin ürün dosyası (portfolyo) tutma hakkındaki görüşleri

Ürün dosyası hakkında öğrenci görüşleri	Öğrenci kodları	f
Ürün dosyası tutmak faydalı	$Ö_{2,3,5,6,9,10,14,16,20}$	9
Başvuru kaynağı	$Ö_{16}$	1
Konuyu daha iyi kavramaya yardımcı	$Ö_{14}$	1
Bütün çalışmalar bir arada, düzenli	$Ö_{2,4,6,20}$	4
Öğrendiklerimizi unutmuyoruz.	$Ö_{10,12}$	1
Yaptığımız çalışmalar kaybolmuyor.	$Ö_4$	1

Tablo 8'de öğrencilerin ürün dosyası tutma hakkındaki görüşleri belirtilmiştir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu bunu "faydalı" olarak nitelendirmiştir. Dört öğrenci ürün dosyası sayesinde bütün çalışmaların bir arada olduğunu, iki öğrenci de öğrendiklerini unutmadıklarını ifade etmiştir. Ürün dosyasının başvuru kaynağı olduğu bu sayede yapılan çalışmaların da kaybolmadığı belirtilmiştir. Aşağıda ürün dosyası hakkında öğrenci görüşlerine yer verilmiştir.

Mesela bir deyimi unuttuğum zaman hemen dosyaya gidiyorum alıyorum. ($Ö_{10}$)

Dosya faydalı yani bütün deyimleri bütün kâğıtları öğrendiğim yani bir arada kullandık. ($Ö_{20}$)

İşlediğimiz (derste işlediklerimizi), ödevlerimiz (ödevlerimizi) ee her şey (hiçbir şeyi) yani kaybetmiyoruz. ($Ö_4$)

4. Tartışma

Araştırmada çoktan seçmeli, eşleştirme ve açıklamaya dayalı sorulardan oluşan Deyim Testinden elde edilen sonuçlar ön test ve son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermiştir. Burada öğrencilerin farklı soru tiplerinde doğru cevaplarının arttığı ve verilen deyimin anlamını açıklayıp cümle içinde doğru bir biçimde kullanabildikleri görülmüştür.

Öğrencilerle yapılan görüşmelerden elde edilen bulgulara göre öğrencilerin yarıdan fazlası deyimlerin öğretim sürecinde ilk derste zorlandıklarını ifade etmiştir. Buna rağmen aynı öğrencilerden sadece birisi hariç diğerleri konunun çok zevkli olduğunu beyan etmiştir. Öğrencilerin ilk derste zorlandıklarını ifade etmelerinde uygulanacak teknikleri yeterince tanımıyor olmaları ve deyimlerin zor olduğuna yönelik ön yargılarının etkili olduğu söylenebilir. Ayrıca öğrencilerin yine çoğunluğu öğretim süresince ve öğretimin sonunda yeni öğrendikleri deyimleri günlük hayatta kullanabildiklerini ve bundan sonraki yaşamlarında da kullanabileceklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerden birisi öğretim süresince derslerde güzel şeyler hissettiğini belirtmiş ve diğer bir öğrenci de "Derslerde sanki oyun oynuyorduk." sözüyle süreci tasvir etmiştir. Öğrencilerin deyimlerin öğretim sürecinde en çok hoşlandıkları etkinlik yüzde ellilik bir oranla kavram haritaları olmuştur. Burada dikkat çeken öğrencilerin kavram haritaları hakkındaki olumlu görüşleridir. Öğretimin çeşitli basamaklarında kavram haritası kullanabilir (Kalhor ve Shakibaei, 2012). Bilginin görsel sunumu olan kavram haritaları Jennings (2012) öğretim sürecini kolaylaştırmakta ve öğrenilenleri şematize etmektedir.

Proje ödevi olarak hazırlanan deyim albümünden üç kişi, tutulan ürün dosyasından iki kişi ve bütün etkinliklerden ise sadece bir kişi hoşlandığını belirtmiştir. Kaya (2011) araştırmasında öğrencilerin yarıdan fazlasının proje görevlerini eğlenceli bulduklarını ifade etmiştir. Kurak (2009) da çalışmasında öğrencilerin proje sürecinde genelde bilgiye ulaşmada zorluk çektiklerini fakat çoğunun proje çalışmasını isteyerek yaptıkları sonucuna ulaşmıştır. Arı ise (2010) araştırmasında öğretmenlerin proje ve performans görevlerinin öğrenci başarısını artırmadığını belirttiklerini ifade etmiştir. Öğrencilerin üniversite dördüncü sınıfta ve yaşları itibariyle olgun olmaları dolayısıyla proje ödevinden hoşlanmadıkları sonucuna varılabilir. Aynı sebepler ürün dosyası için de düşünülebilir. "Kullanım amacına göre içeriği değişen öğrenci ürün dosyası sergileme, çalışma ve değerlendirme amaçlı kullanılabilir"(MEB, 2006, s. 222). Petre de (2017) proje görevinin öğrencilere, öğrenilen bilgi ve becerileri uygulama fırsatı veren alternatif değerlendirme stratejisi olduğunu belirtmiştir.

Çalışmada öğrencilerden altısı her ne kadar sıkıcı buldukları bir etkinlik olmadığını belirtse de üç öğrenci tanılayıcı dallanmış ağaç tekniğini sıkıcı bulduklarını belirtmiştir. Türktan (2011) yapılandırılmış grid test tekniğinin Türkçe derslerinde kavram öğretiminde öğrenci başarısına olumlu yönde tesir ettiğini ifade etmiştir. Ercan, Taşdere ve Ercan (2010) kelime ilişkilendirme testlerini bilişsel yapıyı otaya çıkarmada, kavramsal değişimi tespit etmede ve kavram yanılgılarını belirlemede etkili bir teknik olarak nitelendirmişlerdir.

Araştırmada performans görevi olarak deyim hikâyeleri yazdırılmıştır. İki öğrenci öğretim sürecinde deyimlerin cümle içinde kullanılması aşamasında sıkıldıklarını belirtmiştir. Yiğit (2013) ise Türkçe öğretmenlerinin öğrenci başarısını değerlendirmede ölçme aracı olarak en çok performans görevini tercih ettiklerini tespit etmiştir. Ayrıca iki öğrencinin deyimlerin cümle içinde kullanılmasında sıkıldıklarını ifade etmesi bazı deyimlerin anlamlarının tam olarak anlaşılamadığı veya deyimlerin cümle içinde nasıl çekimleneceğinin tam olarak bilinmemesinden kaynaklandığı düşünülebilir. Güneş (2008) de tümce bağlamı içerisinde verilen deyimlerin tümce bağlamı olmadan verilen deyimlere göre daha fazla hatırlandıkları sonucuna ulaşmıştır. Bu doğrultuda Doğru (2004) da deyimlerin öğretilirken her deyimin mutlaka kısa da olsa bir metin içinde verilmesi ve bu metin çerçevesinde öğrencinin tahmin yeteneğinin geliştirilmesi gerektiğinden bahsetmiştir. Performans görevi, öğrencinin öğrenmesini kolaylaştırabilir ve göstermiş olduğu yeteneği ölçebilir (Chun, 2010). Netice itibariyle yabancılara deyim öğretimi çalışmalarında deyimler farklı cümleler içerisinde verilince hem deyim anlam bağlamından hareketle kavranacak hem de deyimin cümle içerisinde kullanımı daha rahat kavranabilecektir.

Grup hâlinde çalışmanın faydalı olup olmadığına ilişkin öğrenci görüşleri neticesinde elde edilen bulgulara göre yedi öğrenci grup çalışmasının arkadaşlarının düşüncelerinden yararlanıldığında daha faydalı olduğunu belirtmiştir. Bu bulgu yabancı dil öğreniminde akran rehberliğinin ya da grup hâlinde çalışmanın önemini göstermektedir. Clément, Dörnyei ve Noels (1994) iş birlikli öğrenme ortamlarının öğrencilerin yabancı dil öğrenmeye yönelik tutumlarını ve ikinci dil yeterliklerini etkilediğinden bahsetmiştir. Cihanoğlu (2008) 10. sınıflarda İngilizce dersinde iş birlikli öğrenme yöntemi uygulamalarının akademik başarıyı artırmada etkili olduğu tespitinde bulunmuştur. Çalışma grubunda yer alan arkadaşlarına göre akademik başarı puanları daha yüksek öğrencilerin, oluşturulan gruplarda akademik başarı puanları daha düşük öğrencilere yaptıkları rehberlik de araştırmacı tarafından süreç boyunca izlenmiştir. Bozavlı (2002) yabancı dil öğretiminde iş birlikli öğrenme ortamlarının öğrenenler için etkileşimde bulunma fırsatı sağladığını ifade etmiştir. Yine bir öğrenci grup hâlinde daha iyi öğrendiğini diğer bir öğrenci ise grup çalışmalarında birbirlerinden yararlandıklarından, birbirlerine yardım ettiklerinden, birbirlerini destekleyip cesaretlendirdiklerinden bahsetmiştir. Bölükbaşı (2014) Jigsaw –IV tekniğinin yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin temel zamanları öğrenmelerine olumlu yönde katkı sağladığını belirtmiştir. Memduhoğlu, Çiftçi ve Özok (2014) yabancı dil öğretiminde iş birlikli öğrenmenin öğrencileri etkileşim ve iletişime yönlendirdiği ve öğrencilerin sosyal gelişimlerine katkı sağladığı tespitini yapmıştır. Buna rağmen iki öğrenci de grup hâlinde çalışmanın daha faydalı olduğunu bildiklerini fakat kendilerinin bireysel çalışmayı tercih ettiklerini belirtmiştir. Bu bulgular göstermektedir ki yabancı dil öğretiminde grup çalışmaları çok önemlidir, öğ-

renci tarafından da tercih edilmektedir. Ayrıca bireysel çalışmayı tercih eden öğrencilerin varlığından da haberdar olup onları da dikkate almak gerekir. Slavin (1987) iş birlikli öğrenmenin her zaman eğlenceli olduğunu ve öğrenci başarısını geleneksel yöntemlere göre azaltmadığını ifade etmiştir.

Öğrencilerin kendi yaptıkları çalışmaları değerlendirmenin nasıl bir duygu olduğuna ilişkin sorulan soru doğrultusunda elde edilen bulgulara göre öğrencilerin büyük çoğunluğu (8 kişi) bu soruyu cevapsız bırakmış, yorum yapmamıştır. Burada sorunun zor olması bu sonucu doğurmuş olabilir. Çalışmanın en başarılı öğrencisi (Ö4) kendilerini değerlendirmenin zor olduğunu, hatalarını göremediklerini belirtmiştir. Yine başarılı öğrencilerden (Ö10,12) ikisi de kendilerine çok puan vereceklerinden, kendilerini kayıracaklarından bahsetmiştir. Uysal (2008) yükseköğretim İngilizce hazırlık sınıfındaki öğrencilerle yaptığı araştırmada, akran ve öz değerlendirme çalışmalarından önce yapılacak açıklamaların önemli olduğunu belirtmiş ve araştırmaya katılan öğrencilerin akranlarını doğru bir şekilde değerlendirebildikleri tespitinde bulunmuştur. Akran değerlendirme, öğrencilere kendi akranlarından öğrenme fırsatı sağlar (Falchikov, 1991; Akt. Loddington, 2008). Race (2001) akran değerlendirmenin, düzey belirleyici ve genel değerlendirme resminin bir parçası olabileceğinden bahsetmiştir. Acquative ve Tice (2013) çalışmalarında akran değerlendirme uygulaması sayesinde yazma, eleştirel düşünme, kendini yansıtma ve yargılamadan sorgulama alanlarında öğrencilerin yeteneklerinin farkına vardıkları sonucuna ulaşmışlardır.

Öğrencilerin ürün dosyası hakkındaki öz değerlendirmeleri neticesinde elde edilen bulgulara göre öğrenciler yaptıkları çalışmayı saklama sebebi olarak çok farklı cevaplar vermişlerdir. Duman (2010) 8. sınıflarda İngilizce dersinde yaptığı araştırmada, ürün dosyası tutmanın öğrencilerin derse yönelik tutumlarını değiştirmediği fakat başarılarına olumlu yönde etki ettiği sonucuna ulaşmıştır. Genel olarak verilen cevapların ortak noktası ürün dosyasının gelecekte yararlanılabilecek önemli bir kaynak olduğudur. Çalışmaların saklanma sebebi olarak ayrıca deyimleri unutmamak, daha güzel Türkçe konuşmak ve deyimlerin önemli olması da belirtilmiştir. "Bu çalışmayı arkadaşlarımla neden paylaşıyorum?" sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda elde edilen bulgulara göre öğrenciler burada grup hâlinde çalışmanın ve paylaşmanın önemini vurgulamışlardır. Arkadaşlarının bilgilerinden faydalanacaklarına, hatalarını düzelteceklerine, daha çok şey öğreneceklerine inandıkları için yaptıkları çalışmayı arkadaşlarıyla paylaştıklarını belirtmişlerdir. "Çalışma sırasında neler öğrendim?" sorusuna verilen cevaplar neticesinde elde edilen bulgulara göre öğrenciler yeni bilgiler öğrendiklerini, Türkçe dil becerilerinin geliştiğini ve Türkçenin zengin bir dil olmakla beraber deyimler bakımından Arapçaya çok yakın olduğunu ifade etmişlerdir. "Bu çalışmayı tekrar yapsaydım şu şekilde yapardım?" sorusuna verilen cevaplar neticesinde öğrencilerin hazırladıkları çalışmaları daha özenle yapmak istedikleri, materyal ve öğrendikleri yöntemleri kullanarak yapmak istedikleri sonucuna ulaşılmıştır. "Çalışmamı yaparken beklemediğim nelerle karşılaştım?" sorusundan elde edilen bulgulara göre genel olarak öğrencilerin deyimleri cümle içinde kullanmada zorluk çektikleri ve deyimin mecaz anlamlı hâlini gerçek anlamla karıştırdıkları sonucuna varılmıştır. Burada dikkat çeken husus deyimlerin cümle içinde aldığı çekimin öğrenciler tarafından tam olarak anlaşılamamasıdır. Yine öğrenciler deyimleri gerçek anlamda düşündükleri zaman problem yaşamış ve bu durum yanlış anlamalara yol açmıştır. "Sizin için bu çalışmanın anlamı nedir?" sorusuna verilen cevaplar neticesinde elde edilen bulgulara göre öğrenciler yapılan çalışmayı faydalı, değerli bir faaliyet olarak nitelendirmişlerdir. Bu çalışma neticesinde Türkçeyi daha doğru ve güzel konuşacaklarını ve bunun seviyelerini görmede de kendilerine yol göstereceğini ifade etmişlerdir. Erdemir (2007) farklı dallardan öğretmenlerle yaptığı çalışmada öğretmenlerin ürün dosyasının oluşturulmasında ve değerlendirilmesinde performans değerlendirme formlarından yararlanılmasına olumlu yaklaştıkları sonucuna ulaşmıştır. Hosseini ve Ghabanchi (2014) portfolyo değerlendirmesinin yabancı dil olarak İngilizce öğrenen öğrencilerin okuma yetenekleri ve motivasyonları üzerinde belirgin bir etkiye sahip olduğu tespitini yapmıştır.

Bu çalışma neticesinde elde edilen bulgular doğrultusunda öğrencilerin deyimlerin öğretim sürecinde uygulanan tamamlayıcı ölçme ve değerlendirme tekniklerine ilişkin görüşlerinin olumlu yönde olduğu ve bu tekniklerin deyimlerin öğretimini kolaylaştırdığı, süreci daha zevkli hâle getirdiği görülmüştür.

Öneriler

Bu çalışma neticesinde elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki öneriler sunulmuştur.

1. Yapılan çalışmada öğrencilerin tamamlayıcı ölçme ve değerlendirme teknikleriyle yürütülen derslere karşı daha ilgili oldukları ve deyimlerle ilgili bilgi düzeylerinde dikkate değer bir artışın olduğu görülmüştür. Dolayısıyla yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ürün kadar sürecin de değerlendirilmesini dikkate alan bu tekniklerden yararlanılabilir.
2. Çalışmada öğrencilerin deyimleri öğrenmenin zor olduğu şeklinde ön yargılarının olduğu tespit edilmiştir. Bu ön yargıyı aşmada, öğretmen ve öğretim üyelerinin Türkçede önemli bir yer tutan deyimleri öğrencilere öğretirken kavram haritası ve yapılandırılmış gridden yararlanabilecekleri söylenebilir.

3. Öğrenci görüşleri doğrultusunda öğrenmeyi kolaylaştırıcı rolü olduğu anlaşılan kavram haritalarının, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde farklı derslerde kullanılması gerektiği söylenebilir. Bu amaçla hazırlanacak ders kitaplarında ya da ders materyallerinde öğrenci seviyelerine uygun olan kavram haritalarına yer verilmelidir.
4. Birçok öğrencinin sıkıcı bulduğu tanılayıcı dallanmış ağaç tekniği yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde daha geliştirilerek öğretici oyun formunda tasarlanmalıdır. Bu teknikten okuma, anlama, dil bilgisi alanlarında da yararlanılabilecek etkinlikler tasarlanmalıdır.
5. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde grup çalışmasının öğrenmeyi kolaylaştırdığı görülmüştür. Dolayısıyla öğretim sürecinde grup çalışmaları teşvik edilmeli, bazı öğrencilerin öğrenme eksiklikleri de akran rehberliğiyle giderilmelidir.
6. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde öğrencilerin kendilerini değerlendirmelerine fırsat verilerek hem kendi öğrenmeleri hakkında yorum yapmaları, hem de bilgi ve becerilerinin farkına varmaları sağlanmalıdır.
7. Öğrencilerin öğretim sürecinde başarıları düzeylerine olumlu katkı sağladığı için ürün dosyası tutmaları teşvik edilmeli ve süreç boyunca yaptıkları çalışmalarla ilgili olarak öğrencilere geri dönütler verilmelidir.
8. Çalışmada öğrencilerin yeni öğrendikleri deyimleri cümle içinde kullanmada sorun yaşadıkları düşünüldüğünde deyim, atasözü ve mecazlı söyleyişlerin cümle içinde nasıl kullanılacağının da kavratılması gerekmektedir.
9. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde hem öğrencilerin bir konuyla ilgili hazırbulunuşluk düzeylerini tespit etmede hem de değerlendirme yöntemi olarak kelime ilişkilendirme testlerinden faydalanılabilir. Ayrıca kelime ilişkilendirme testlerinden kelime ve kavram öğretiminde de yararlanılabilir.
10. Öğrencilerin öğretim sürecinde edindikleri bilgi ve beceriler öğrenmeyi zevkli hâle getiren performans ve proje görevleriyle ölçülmelidir. Bu ödevler bütüncül bir değerlendirme, öğrenme yanlışları ve eksikliklerinin tespiti bakımından yabancı dil olarak Türkçe derslerinde kullanılmalıdır.
11. Öğretim süreciyle ilgili olarak öğrencilerin (kendilerini ifade edebilecek bir seviyedelerse) görüşleri alınmalıdır. Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin hem kendilerini değerli hissetmeleri sağlanacak hem de dikkatten kaçan, aksayan durumlar fark edilip düzeltilebilecektir.
12. Örge'nin (2003) ilköğretim Türkçe ders kitaplarında geçen anlamı bilinmeyen deyimlerin öğrencinin kelime hazinesine uygun olmasının yanı sıra, diğer metinlerde tekrar geçmesine dikkat edilmesi konusundaki önerisi yabancılara Türkçe öğretim kitaplarında/setlerinde de dikkate alınmalıdır.

5. Kaynakça

Abisamra, N. (2002). *Teaching idioms*. Education 345: Second Language Acquisition. American University of Beirut. http://abisamra02.tripod.com/idioms/index1.html adresinden 10.11.2013'te alınmıştır.

Acquative, S. P. and Tice, C. (2013). Peer review in a social policy course: Lessons Learned. *Advances in Social Work , 14*(2), 629-641.

Akpınar, M. (2010). *Deyim ve atasözlerinin yabancılara Türkçe öğretiminde kullanımı üzerine bir araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.

Aksan, D. (2000). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dil Bilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Arı, A. (2010). Öğretmenlere göre proje ve performans görevlerinin uygulanmasında karşılaşılan sorunlar. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, *9*(34), 32-55.

Arıca Akkök, E. (2009). Yabancı Dilde Deyimlerin Öğretimi. *Dil Dergisi, Sayı: 143*, 59-77.

Bahar, M., Nartgün, Z., Durmuş, S. ve Bıçak, B. (2012). *Geleneksel-Tamamlayıcı Ölçme ve Değerlendirme Teknikleri Öğretmen El Kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Barın, E. (2010). Yabancılara Türkçe Öğretimi Amacıyla Yazılan "Ecnebilere Mahsus" Elifbâ Kitabı Üzerine. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, XXVII / Bahar, 121-136.

Bozavlı, E. (2002). İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yöntemiyle Yabancı Dil Öğretimi (Psikolinguistik Model). *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1*(1), 31-40.

Bölükbaş, F. (2014). Jigsaw-IV Tekniğinin Yabancı Öğrencilerin Türkçedeki Temel Zamanları Öğrenmeleri Üzerindeki Etkisi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 3*/3 2014 s. 196-209.

Büyüköztürk, Ş. Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem A Akademi.

Chun, M. (2010). *Taking Teaching to (Performance) Task: Linking Pedagogical and Assessment Practices.* CAE (Council for Aid to Education), New York.

Cihanoğlu,M. O. (2008). *Alternatif değerlendirme yaklaşımlarından öz ve akran değerlendirmenin işbirlikli öğrenme ortamlarında akademik başarı, tutum ve kalıcılığa etkileri.* Yayımlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Clément, R., Dörnyei, Z., & Noels, K.A. (1994). Motivation, Self-Confidence, and Group Cohesion in the Foreign Language Classroom. *Language Learning 44*(3), 417-448.

Cohen, J. (2007). *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences*. New York: Academic Press.

Çakıcı, Y., Gemici, Ö. ve Özsevgeç, T. (2008). Fen ve Teknoloji Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar. Ö. Taşkın (Ed.), *Fen ve Teknoloji Öğretiminde Yapılandırmacı Yaklaşım* içinde (s. 1-22). *Fen ve Teknoloji Eğitiminde Kavram Öğretimi* içinde (s. 125-148). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme* içinde (s. 365-421). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Çalışkan, N. (2013). Kavramsal Anahtar Modeli ile Metafor ve Deyim Öğretimi, *bilig, 64.* 95-122.

Çifci, M. (2010). Dil ve Edebiyat Öğretim Yöntemleri. İsmet Çetin. (Ed.). *Dil Öğretimi* içinde (s. 127). Ankara: Nobel Yayıncılık.

Doğru, E. (2004). *Modern Arapçadaki deyimlerin dilbilimsel açıdan incelenmesi ve yabancı dil öğretimindeki yeri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.

Dönder, A., Elaldı, Ş. ve Özkaya, Ö. M. (2012). Öğretim Elemanlarının Üniversite Düzeyindeki Temel İngilizce Öğretiminde Kullanılabilecek Tamamlayıcı Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerine İlişkin Görüşleri. *Turkish Studies, 7*,1, s. 953-968.

Duman, H. (2010). *İlköğretim 8. sınıf İngilizce öğretiminde ürün dosyası uygulamasının başarı ve tutuma etkisi.* Yayımlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Ercan, F., Taşdere, T. ve Ercan, N. (2010). Kelime İlişkilendirme Testi Aracılığıyla Bilişsel Yapının ve Kavramsal Değişimin Gözlenmesi. *Türk Fen Eğitimi Dergisi, 7*(2), 136-154.

Erdemir, Z., A. (2007). *İlköğretim ikinci kademe öğretmenlerinin ölçme değerlendirme tekniklerini etkin kullanabilme yeterliklerinin araştırılması (Kahramanmaraş örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.

Eroğlu, M. G. (2010). *Kavram haritası ve yapılandırılmış grid ile elde edilen puanların geçerlilik ve güvenirliklerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Erten Dalak, H. D. (2017). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde iletişimsel yaklaşımın deyim öğretimindeki başarıya etkisi*, Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Güneş, S. (2008). *Deyim öğretiminin İtalyanca çeviri dersinde metinleri anlamaya etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Güneş, S. (2009). Yabancı dil öğretiminde deyim öğretimi: yöntemler, teknikler ve uygulamalar. *Dilbilim Dergisi*, *2*(2), 59-78.

Hosseini, H. & Ghabanchi, Z. (2014). The Effect of Portfolio Assessment on EFL Learners' Reading Comprehension and Motivation. *English Language Teaching; Vol. 7*, No. 5. 110-119.

Jennings, D. (2012). *Assessment, the use of concept maps for assessment*. University College Dublin, Dublin. http://www.ucd.ie/t4cms/UCDTLA0040.pdf adresinden 10.02.2014'te alınmıştır.

Kalhor, M. and Shakibaei, G. (2012). Teaching Reading Comprehension Through Concept Map. *Life Science Journal, 9*(4), 725-731.

Karakaya, B. (2017). *Self-assessment in second language speaking ability: an evaluation of students'accuracy and perception of growth*. Unpublished Master's Thesis. Bahçeşehir University, İstanbul.

Kaya, T. (2011). *İlköğretim ikinci kademe Türkçe dersi proje görevi başarı puanları ile akademik başarı ve derse yönelik tutum arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Kurak, D. (2009). *İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerinin yaptığı proje çalışmalarının öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Loddington, S. (2008). *Peer Assessment of Group Work: A Review of the Literature. An Online Peer Assessment System for HE*. Loughborough University.

Mäntylä, K. (2004). *Idioms and language users: the effect of the characteristics of idioms on their recognition and interpretation by native and non-native speakers of English*. Unpublished Doctoral Dissertation. University of Jyväskylä. https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13453/9513917177.pdf adresinden 27.09.2013'te alınmıştır.

McMillan, J. H. and Schumacher, S. (2010). *Research in Education: Evidence-Based Inquiry* (Seventh Edition). Boston: Pearson Education.

MEB. (2006). İlköğretim Türkçe dersi (6, 7, 8. sınıflar) öğretim programı, http://ttkb.meb.gov.tr/dosyalar/programlar/ilkogretim/turkce6_8.rar adresinden 25.04.2012'de alınmıştır.

MEB. (2009). Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni Öğrenme-öğretme-değerlendirme. http://www.dilbilimi.net/ab_diller_icin_ortak_avrupa_basvuru_metni_meb_tarafindan.pdf adresinden 01.09.2013'te alınmıştır.

Memduhoğlu, H. B., Çiftçi, S. ve Özok, H. İ. (2014). İşbirlikli öğrenmenin yabancı dil öğretimindeki önemine ilişkin öğretmen görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 14*(2), 1-14.

Memiş, M.R. ve Erdem, M.D. (2013). Yabancı dil öğretiminde kullanılan yöntemler, kullanım özellikleri ve eleştiriler. *Turkish Studies, 8*,9, s. 297-318.

Merriam, S. B. (2013). *Nitel Araştırma, Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber.* (S. Turan, Çev. Ed.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. (Eserin orijinali 1988 yılında yayımlandı.)

Örge, F. (2003). *İlköğretim I. kademe beşinci sınıfta deyimlerin öğretimine ilişkin kullanılabilecek aktivitelere yönelik bir araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.

Özdemir, C. (2013). Dil-kültür ilişkisi: folklor ürünlerinin Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yeri ve işlevi, *Millî Folklor, 25*, 97.

Öztürk, P. T. (2011). *İlköğretim 8. sınıf "canlılar ve enerji ilişkileri" ünitesinin kavram haritaları, yapılandırılmış grid ve tanılayıcı dallanmış ağaç teknikleri ile işlenmesinin öğrencilerin fen ve teknoloji dersine karşı tutumları üzerine etkisi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Paker, T. (2015). Nitel Araştırma Yöntem, Teknik, Analiz ve Yaklaşımları. Seggie, F. N. ve Bayyurt, Y. (Ed.), *Durum Çalışması* (s. 119-134). Ankara: Anı Yayıncılık.

Pala, İ. (2013). *İki Dirhem Bir Çekirdek*, İstanbul: Kapı Yay.

Petre, A. L. (2017). The impact of alternative assessment strategies on students. *Scientific Research and Education in The Air Force – AFASES2017*, 157-160. DOI: 10.19062/2247-3173.2017.19.2.22

Race, P. (2001). A Briefing on Self, Peer & Group Assessment. LTSN Generic Centre, Heslington, York.

Seymen, H. ve Tok, M. (2015). İleri düzey yabancı uyruklu öğrencilerin zorlandıkları kültürel dil unsurlarının tespiti ve sınıflandırılması. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 4/3,* s. 1188-1212.

Slavin, R.E. (1987). Cooperative learning and the cooperative school. *Educational Leadership, 45*(3), 7-13.

Şahin, F. (2002). Kavram haritalarının değerlendirme aracı olarak kullanılması ile ilgili bir araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1*(11), 18-33.

Şalvarlı, B. (2010). *Türkçe deyim öğretimi için metin hazırlama*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Tozoğlu, S. (2009). T.*C. Millî Eğitim Bakanlığınca ilköğretim için tavsiye edilen 100 temel eser içerisindeki Türk edebiyatına ait romanların atasözleri ve deyimler bakımından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.

Türktan, R. (2011) *Yapılandırılmış grid test tekniğinin Türkçe eğitiminde kavram öğretimine katkısı.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Uysal, K. (2008). *Öğrencilerin ölçme değerlendirme sürecine katılması: akran değerlendirme ve öz değerlendirme*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.

Yavuz, N. (2010). Yabancı Dilde Deyimlerin Öğretimi İçin Bir Araç Geliştirme Denemesi. *Dil Dergisi, 147,* s. 7-21.

Yılmaz Atagül, Y. (2016). *Yabancı dil olarak Türkçe atasözü ve deyim öğretiminde film ve hikâye tekniklerinin etkililik düzeyleri açısından karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Sakarya Üniversitesi Sakarya.

Yiğit, F. (2013). *İlköğretim 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe dersi öğretim programındaki alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerine yönelik öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

EKLER

Tanılayıcı dallanmış ağaç örneği (araştırmacı)

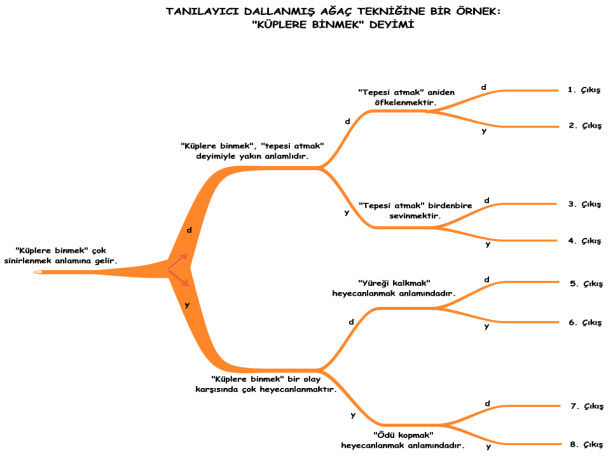

Tanılayıcı dallanmış ağaç örneği (öğrenci)

Yapılandırılmış grid örneği (araştırmacı)

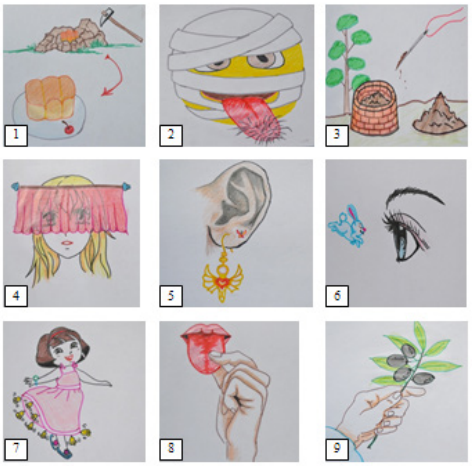

Yukarıdaki resimler size hangi deyimleri çağrıştırıyor? Aşağıya yazınız.

1. .....
2. .....
3. .....
4. .....
5. .....
6. .....
7. .....
8. .....

Kelime ilişkilendirme testi örneği (araştırmacı)

Sevgili öğrenciler,

Bu etkinliğin amacı size verilen deyimle ilgili anahtar kelime ve kelime gruplarını bulmaya çalışmaktır. İlk sayfadaki örneği inceleyip sonraki sayfada verilen anahtar kavramı okuyup aklınıza gelen ilk kelimeyi en kısa sürede anahtar kelimenin hemen karşısındaki boşluğa yazınız. Diğer boşluklara da aklınıza gelen kelimeleri yazınız. Size verilen süreye riayet ederek etkinliği mümkün olduğunca hızlı bir şekilde tamamlayınız.

	Pişmiş aşa su katmak
Pişmiş aşa su katmak	.....
Pişmiş aşa su katmak	.....
Pişmiş aşa su katmak	.....
Pişmiş aşa su katmak	.....
Pişmiş aşa su katmak	.....
Örnek cümle:	

Kelime ilişkilendirme testi öğrenci örneği

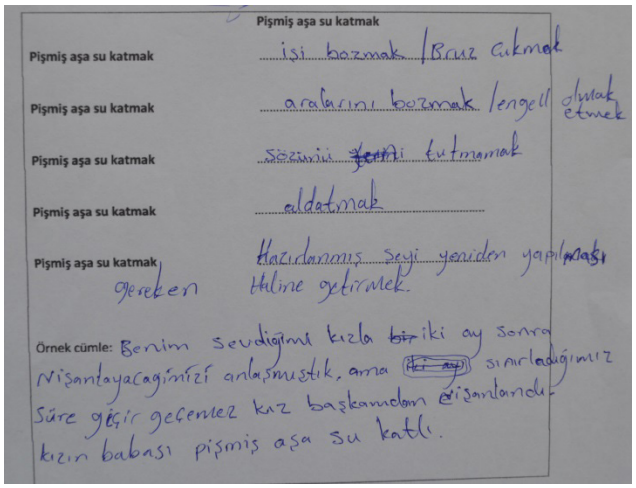

Kavram haritası değerlendirme için analitik rubrik

Özgünlük	0: Kavram haritası özgün değildir. 1: Kavram haritası derste yapılanlarla benzerdir. 2: Kavram haritası tamamen özgün olarak tasarlanmıştır.
Kavram yoğunluğu	0: Kavram haritasında kullanılan kavramlar yeterli değildir. 1: Kavram haritasında kullanılan kavramlar az sayıdadır. 2: Kavram haritasında kullanılan kavramlar yeterlidir.
Kavramların seçimi	0: Kavram haritasında kullanılan kavramlar deyimle ilgi değildir. 1: Kavram haritasında kullanılan kavramlar deyimle dolaylı yönden ilgilidir. 2: Kavram haritasında kullanılan kavramlar orijinal ve deyimle direkt ilgilidir.
Kavram haritasının zorluk derecesi	0: Kavram haritası basittir. 1: Kavram haritası orta zorluktadır. 2: Kavram haritası zordur.

Performans görevi (deyim hikâyesi) değerlendirmede kullanılan dereceli puanlama anahtarı

Ölçütler	Zayıf (1)	Orta (2)	İyi (3)	Çok iyi (4)
Başlık	Başlık yazılmamış.	Metinle ilgili başlık yazılmamış.	Başlık metnin bir kısmıyla ilgilidir.	Başlık metnin genelinde anlatılanı kapsayıcıdır.
Düzen	Anlatılmak istenen plan dâhilinde değil, kâğıt düzeni yok.	Yazıda bir plan takip edilmeye çalışılmış, ama geçişler zayıftır.	Fikirler iyi organize edilmiş, anlatılmak istenen açıktır.	Giriş, gelişme ve sonuç bölümü net, anlatılmak istenen açık ve sayfa düzeni iyidir.
Anlatım	Tekdüze bir anlatım var.	Anlatımı farklı kılmak için çaba sarf edilmiş.	Metin sürükleyici, metinde doğal bir anlatım var.	Anlatım etkileyici ve sürükleyici, anlatılanlar yaşanıyormuş hissi veriyor.
Yazım ve noktalama	Kelimelerin yazılışı hatalı, noktalama işaretleri kullanılmamış.	Kelimelerin yazılışı kısmen doğru ve bazı noktalama yanlışları var.	Kelimelerin çoğunluğu doğru yazılmış, bazı noktalama işaret hataları var.	Kelimelerin yazılışında hata yok, noktalama işaretleri yerinde doğru olarak kullanılmış.
Örnek olay	Deyimin anlamını veren örnek bir olay yoktur.	Anlattığı örnek olay deyimin anlamını birebir karşılamamaktadır.	Anlatılan örnek olay deyimin anlamına uygundur.	Anlatılan örnek olay özgün, ilginç ve deyimin anlamına uygundur.

Şekil 4.6. Performans görevi (deyim hikâyesi) değerlendirmede kullanılan dereceli puanlama anahtarı (rubrik)

Proje ödevi olarak hazırlanan deyim albüm örnekleri

Kavram haritası öğrenci örnekleri

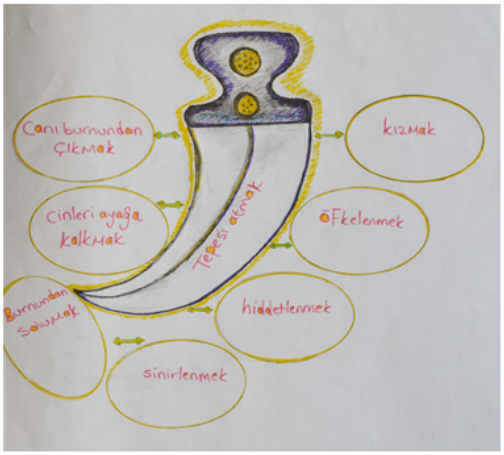

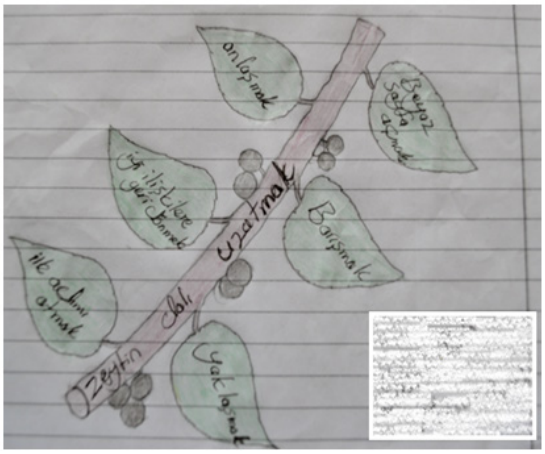

Öğrenci Görüşme Formu

Görüşme tarihi:

Görüşme yeri:

……. merhaba,

Bugün seninle deyimleri öğrenirken derslerde kullandığımız etkinlikler (tamamlayıcı ölçme ve değerlendirme yöntemleri) hakkında konuşacağız. Senin burada söyleyeceklerinin burada veya başka yerlerde Türkçe öğrenenler için de faydalı olacağını düşünüyorum. Bu sebepten ötürü öğretim süreci hakkındaki görüşlerinin önemli olduğunu düşünmekteyim. Yapacağımız bu görüşmede söylediklerinin gizli kalacağını bilmeni isterim. Görüşmemiz yaklaşık olarak yarım saat sürecek. Görüşmeyi iznin olursa görüntülü ve sesli olarak kaydetmek istiyorum. Eğer istersen görüşme kayıtlarını daha sonra dinleyebilir ya da izleyebilirsin, kayıtlardan silinmesi ni istediğin bir bölüm olursa silebiliriz. Bu görüşmeyi kabul ettiğin için teşekkür ederim. Şimdi hazırsan başlamak istiyorum.

Görüşme Soruları

1. Deyimleri öğrenirken neler hissetiniz?
    a. Konu sıkıcı mıydı, zevkli miydi?
    b. Konunun zor olduğunu düşündünüz mü?
    c. Deyimleri günlük hayatta kullanabileceğinizi düşünüyor musunuz?
2. Deyimler konusunu işlerken en çok hangi etkinliklerden hoşlandınız?
    a. Kavram haritası, tanılayıcı dallanmış ağaç, portfolyo, yapılandırılmış grid, kelime ilişkilendirme..?
    b. Sıkıcı bulduğunuz etkinlik var mıydı, hangisiydi?
3. Diğer ders kitaplarınızda deyimlere yer veriliyor mu? Sizce az mı çok mu?
    a. Bu dersten önce ortalama kaç deyim bildiğinizi tahmin ediyordunuz?
    b. Şimdi ortalama kaç deyim biliyorsunuz?
4. Arkadaşlarınızla beraber çalışırken neler hissettiniz?
    a. Grup halinde çalışmak faydalı mı, gereksiz mi? Niçin?
    b. Grupla çalışmak mı, bireysel çalışmak mı daha güzeldir?
5. Arkadaşlarınızı değerlendirirken zorlandınız mı?
    a. Arkadaşınızın bir hatası olsa çekinmeden söyleyebilir misiniz?
    b. Arkadaşınızın derste sizden iyi olduğu konularda ondan yardım ister misiniz?
6. Kendi yaptığınız çalışmaları değerlendirmek nasıl bir duygu?
    a. Kendinize not verecek olsanız bu konunun sonunda yüz üzerinden kaç verirdiniz?
    b. Kendinizin derste en iyi olduğu nokta hangisi?
    c. Kendinizin derste en kötü olduğu nokta hangisi?
7. Kavram haritalarının derste kullanılması hakkında ne düşünüyorsunuz?
    a. Başka dersler çalışırken kavram haritalarını kullanmak faydalı olur mu?
8. Portfolyo tutmak size fayda sağladı mı?
    a. Daha önceden böyle bir dosya tuttunuz mu?
    b. Tuttuğunuz bu dosya konuyu daha iyi kavramanıza yardımcı oldu mu?
9. Deyim albümü hazırlayarak yaptığınız proje ödevinin faydasının olduğuna inanıyor musunuz?
    a. Size bunu hazırlamak zevkli miydi sıkıcı mıydı?
    b. Bu yaptığınız albümü saklamayı düşünür müsünüz? Niçin?
10. Eklemek, söylemek istediğiniz başka bir şey var mı? Teşekkür ederim…

DEYİM TESTİ

SORULAR

1. "Dili damağına yapışmak" deyiminin anlamı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Konuşamamak
B) Hastalanmak
C) Çok susamak
D) Yorulmak

2. Aşağıdaki deyimlerden hangisi birisinin "sevgi ve ilgisini kazanmak" anlamında kullanılmıştır?

A) Ağzını açıp gözünü yummak
B) Anasının gözü
C) Gözü yememek
D) Gözüne girmek

3. Aşağıdaki deyimlerden hangisi yanlış açıklanmıştır?

A) Dili tutulmak: Sevinç, korku, şaşkınlık vb. sebeplerle birdenbire söz söyleyemez olmak
B) Gözlerine inanamamak: Görülen nesnenin gerçekliğine inanmamak
C) İğne ile kuyu kazmak: Zor bir işi başarmak için yetersiz araçlarla, sürekli ve sabırla çalışmak
D) Damarına basmak: Birini, duyarlı olduğu bir konuda kızdırmak

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "hayat" kelimesinin geçtiği bir deyim kullanılmamıştır?

A) Hayatında hiç kimseye kötü söz söylememişti.
B) Ahmet çok erken yaşta hayata atılmıştı.
C) Hayatının baharını yaşıyorken İstanbul'dan ayrılmıştı.
D) Yakalandığı hastalık onu hayata küstürmüştü.

5. Bir şirketin müdürü işçilerine ikramiye dağıtmaya karar verir. İşçilerden biri diğer arkadaşlarının aldığından daha fazla para almasına rağmen bununla yetinmeyip daha fazla para ister.
Bu duruma sinirlenen müdür nasıl cevap vermiş olabilir?

A) Gören gözün hakkı vardır
B) Paranın gözü kör olsun.
C) Seni bir yerden gözüm ısırıyor.
D) Gözünü toprak doyursun.

6. Öfkeli ve kızgın olduğunu anladığımız birisi için hangi deyimi kullanırız?

A) Bir pula satmak
B) Ayıyı vurmadan postunu satmak
C) Suratı sirke satmak
D) Kendini ağırdan satmak

7. "Küçük kız köpeği görünce ödü kopmuştu."
Yukarıdaki cümlede yer alan "ödü kopmak" deyiminin cümleye kattığı anlam aşağıdakilerden hangisidir?

A) Heyecanlanmak
B) Sevinmek
C) Korkmak
D) Üzülmek

8. "Annesi dışarı çıkarken Ayşe'ye küçük kardeşine göz kulak olmasını söyledi."
Yukarıdaki cümleye göre annesi Ayşe'den ne istemiştir?

A) Kardeşiyle oyun oynamasını
B) Kardeşini korumasını ve ona bakmasını
C) Kardeşinin karnını doyurmasını
D) Kardeşini uyutmasını

9. "Sözü hiç kimseyi hedef almadan söylemek" anlamına gelen deyim aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kelimeleri tartarak konuşmak
B) Karnından konuşmak
C) Ortaya konuşmak
D) Ezbere konuşmak

10. "Bir kişinin geçimini sağlamakta çok becerikli olması ve en zor şartlarda bile kazancını sağlaması" anlamına gelen deyim aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bağışıklık kazanmak
B) Çuvalla para kazanmak
C) Bir koyundan iki post çıkarmak
D) Ekmeğini taştan çıkarmak

11. Toplumda bazı insanlar vardır ki çalışmayı sevmezler. Kendileri çalışmayıp başkalarının kazancıyla geçinmeye çalışırlar. Bu kişiler için "……..……" deyimini kullanırız. Ayrıca toplumda bir işe emek harcamaksızın onun kendiliğinden olmasını bekleyenlerin sayısı da az değildir. Onlar için de "……..……" deyimini kullanırız.

Paragrafta boş bırakılan yerlere uygun gelecek deyimler aşağıdaki seçeneklerin hangisinde sırasıyla doğru olarak verilmiştir?

A) ekmek elden su gölden - armut piş ağzıma düş!
B) elden ayaktan düşmek - tembelliği tutmak
C) kendi hâline bırakmak - armut piş ağzıma düş!
D) ekmek elden su gölden - elden ayaktan düşmek

12. Mustafa okuldan çıktıktan sonra arkadaşlarıyla parkta oyun oynamaya gitmiş. Ailesine haber vermediği için annesi ve babası Mustafa'yı çok merak etmiş. Onu bulmak için mahallede her yere bakmaktan annesinin ve babasının ……. inmişti.
Paragraftaki boşluğu doğru olarak tamamlayan deyim aşağıdakilerden hangisidir?

A) damarlarına kırmızı kan
B) ayaklarına kara sular
C) gözüne perde
D) yüreğine

13. Sizi büyütüp bugünlere getiren anne ve babanıza karşı çok saygılı olmanız gerekir. Eğer onlardan biri ya da ikisi yaşlılıklarında sizin evinizde kalıyorlarsa onların …… gerekir.
Paragraftaki boşluğu doğru olarak tamamlayan deyim aşağıdakilerden hangisidir?

A) bir dediğini iki etmemek
B) ak dediğine kara demek
C) canına tak demek
D) ağzının tadını bilmek

14. Aşağıda verilen deyimlerle açıklamaları eşleştiriniz.

1.	zeytin dalı uzatmak…….	a. tekrar tekrar söylemekten usanmak, bıkmak
2.	aynı telden çalmak…….	b. neşe ve konuşkanlığını yitirmek, susmak
3.	tepesi atmak…….	c. başa gelen durumdan alınan dersi unutmamak
4.	dilinde tüy bitmek…….	d. engelleri aşarak gitmek
5.	dut yemiş bülbüle dönmek…..	e. barış için ilk adımı atmak
6.	kulağına küpe olmak…….	f. yoluna girmiş olan bir işi bozmak
7.	dere tepe düz gitmek…….	g. birdenbire öfkelenmek
8.	pişmiş aşa su katmak…….	h. aynı şeyi söylemek

15. Aşağıda verilen deyimlerin anlamlarını karşılarına yazınız.

Yangına körükle gitmek:
Etekleri zil çalmak:
Kılı kırk yarmak:
Kulak misafiri olmak:
Küplere binmek: